

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Handreiking tussenvoorziening

Inhoud

Samenvatting De tussenvoorziening in één oogopslag	3
1 Inleiding	4
2 Aan de slag met tussenvoorzieningen	5
2.1 Wat is een tussenvoorziening?	5
2.2 Welke juridische mogelijkheden zijn er?	6
3 Eigenschappen tussenvoorzieningen	7
3.1 Doelgroepen	7
3.2 Welke vormen zijn te onderscheiden?	7
3.3 Proces werken met tussenvoorzieningen	8
3.4 Proces individuele statushouder	9
3.5 Regionale tussenvoorzieningen	10
4 Ondersteuning bij realisatie	12
4.1 Financiering	12
4.2 Begeleiding en locaties	12
5 Keuzehulp tussenvoorziening	13
6 Verder lezen	14

Samenvatting

De tussenvoorziening in één oogopslag

Dit document beschrijft wat 'tussenvoorzieningen' voor statushouders zijn en waar gemeenten aan kunnen denken als ze een tussenvoorziening willen realiseren.

Een tussenvoorziening...

...is een kans is voor gemeenten om hun taakstelling te realiseren

Tussenvoorzieningen bieden de mogelijkheid om relatief snel statushouders tijdelijk te huisvesten. Zodra een statushouder geplaatst is in een tussenvoorziening telt de statushouder mee voor de taakstelling. Gemeenten hebben de regie bij de inburgering, kunnen voldoen aan hun taakstelling en hebben meer tijd om permanente woonruimte te vinden. Tussenvoorzieningen zijn geen ultieme oplossing. Het is wel een mogelijkheid om de druk op de woningmarkt lokaal te verlichten en draagt hierdoor bij aan het lokale draagvlak.

...is kleinschalig en flexibel waar mogelijk, groter en structureler wanneer nodig

Afhankelijk van de lokale opgave en mogelijkheden worden omvang en vorm gekozen. Het kan gaan om grote kantoorgebouwen of kleinere eengezinswoningen. Het kunnen nieuwe woningen of transformatielocaties zijn.

...geeft statushouders een opstap naar integratie en participatie

Tijdens hun verblijf in een tussenvoorziening krijgen statushouders zoveel mogelijk dezelfde rechten en voorzieningen als in een reguliere woning. Ze staan ingeschreven in de gemeentelijke administratie en worden in de tussenvoorzieningen begeleid richting maatschappelijke participatie. Door aandacht voor de verdere inburgering en maatschappelijke (arbeidsmarkt)participatie is het verblijf in een tussenvoorziening ook van waarde voor de statushouder zelf.

...maakt lokaal maatwerk mogelijk

Gemeenten ontwikkelen, samen met lokale partijen, tussenvoorzieningen. Waar mogelijk worden zij ondersteund door het Rijk. Het stelt gemeenten in staat hun nieuwe bewoners een goede start te geven. Vanuit een tussenvoorziening kan direct worden gewerkt aan inburgering. Gemeenten kunnen ook samenwerken door het realiseren van een regionale tussenvoorziening.

...biedt een tijdelijke oplossing voor individuele statushouders

De tussenvoorziening biedt een woonruimte waar statushouders tijdelijk kunnen verblijven in (de regio van) de gemeente waar zij aan zijn gekoppeld. Zij verblijven in of nabij de gemeente die ze hierna reguliere huisvesting biedt. Een tussenvoorziening is een zelfstandige of onzelfstandige (met anderen gedeelde) woonruimte. Bewoners hebben vanaf het begin een duidelijk toekomstperspectief om door te stromen. De woningen worden korte tijd door statushouders bewoond maar kunnen ook langere tijd benut worden.

...is breed inzetbaar voor andere aandachts- groepen op de lokale woningmarkt

Tot slot is het mengen van bewoners mogelijk. Zo kunnen ook andere doelgroepen huisvesting krijgen. Bijvoorbeeld arbeidsmigranten, studenten en spoedzoekers.

1 Inleiding

Gemeenten hebben op dit moment een grote opgave om de statushouders die zij moeten huisvesten op tijd van een huis te voorzien. Ook in de komende jaren blijft de druk op de woningmarkt groot, waardoor het realiseren van de taakstelling lastig zal blijven. Het ministerie van BZK heeft deze handreiking over tussenvoorzieningen opgesteld om gemeenten te helpen met deze opgave. Het is nadrukkelijk geen blauwdruk over wat een tussenvoorziening wel en niet is. Het bevat een overzicht van mogelijkheden en aandachtspunten om aan te denken als gemeenten aan de slag gaan met tussenvoorzieningen.

Dit document beschrijft hoe tussenvoorzieningen eruit *kunnen* zien, welke partij welke taak kan hebben en hoe tussenvoorzieningen gerealiseerd kunnen worden. Het gaat om een richtinggevende en niet een kaderstellende/beperkende beschrijving. Om de ontwikkeling van tussenvoorzieningen te stimuleren, worden in 2021 enkele pilots opgestart. Daarbij wordt gericht gekozen voor pilots die inzicht geven in de manier waarop gemeenten de tijdelijke huisvesting van statushouders vorm kunnen geven. De lessen uit deze pilots en eerdere pilots worden verspreid onder andere gemeenten die met tussenvoorzieningen aan de slag willen.

We beschrijven wat een tussenvoorziening is en waar gemeenten aan kunnen denken als zij deze willen creëren. Vertrekpunt is dat tussenvoorzieningen allerlei vormen aan kunnen nemen. De vorm hangt af van de lokale opgave en mogelijkheden.

Het document sluit aan op de recente ontwikkelingen binnen de migratieketen. De handreiking was een van de acties die in de Integrale Handreiking opvang, huisvesting en integratie van begin 2021 werd aangekondigd. Voor het opstellen van dit document is gesproken met experts binnen VNG, onderzoekers, ministerie van SZW, ministerie van JenV, COA, ministerie van BZK, Aedes en gemeenten. Ook zijn lessen van eerdere initiatieven meegenomen. ‘Tussenvoorzieningachtige’ woningen zijn de afgelopen jaren al op verschillende plekken in Nederland opgestart. Voorbeelden hiervan zijn eerdere pilots in in Tynaarlo, Amsterdam en Utrecht en het gemeentelijk versnellingsarrangement en de Tijdelijke regeling stimulering huisvesting vergunninghouders (TRSHV).

2 Aan de slag met tussenvoorzieningen

2.1 Wat is een tussenvoorziening?

Een tussenvoorziening huisvest meerdere statushouders op een locatie. De statushouders worden uit de opvanglocaties van het COA naar woonruimte binnen de gemeente (of regio) geplaatst. De statushouders wachten in de tussenvoorziening nog steeds op een reguliere woning, maar verblijven niet meer in de COA-opvang. Zodra een statushouder verhuist van een COA-locatie naar de gemeente waar de tussenvoorziening staat, wordt deze persoon ingeschreven in de gemeentelijke administratie. Hij of zij telt dan mee voor de taakstelling. Een statushouder maakt (nog) geen gebruik van de andere woningen in de sociale woningvoorraad. De tussenvoorziening kan zelfstandig of onzelfstandig zijn. In dat laatste geval heeft de statushouder een eigen kamer of gedeelte van een woning en zijn er gemeenschappelijke voorzieningen. Verder zijn diverse mengvarianten denkbaar wat betreft vorm, duur, omvang en financiering.

Uitgangspunten bij ontwikkeling en realisatie

Leidend bij het vormgeven van tussenvoorzieningen zijn de volgende uitgangspunten:

1 Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het realiseren van de taakstelling van het huisvesten van statushouders, het Rijk ondersteunt waar mogelijk bij knelpunten

2 Naast de taakstelling zijn de regionale en lokale opgave is leidend, er is ruimte voor maatwerk

3 De rechten van statushouders in een tussenvoorziening zijn hetzelfde wat betreft maatschappelijke begeleiding, begeleiding bij hun inburgeringstraject en begeleiding bij integratie en participatie

4 Tussenvoorzieningen zijn een tijdelijke woning maar kunnen op langere termijn gebruikt blijven worden voor nieuwe statushouders en/of andere doelgroepen

Doel

Met tussenvoorzieningen kunnen gemeenten de woningvoorraad vergroten. Zo kan sneller passende woonruimte voor statushouders worden gevonden en blijft een groter aantal woningen uit de huidige sociale woningvoorraad beschikbaar. Belangrijker nog, zo kan een statushouder zo snel mogelijk in of nabij zijn nieuwe woonplaats worden gehuisvest en kan deze starten met de inburgering.

Lessen eerdere initiatieven

Uit eerdere initiatieven blijken dat gemengd wonen voordelen kan bieden aan statushouders en de omgeving. Gemengd wonen draagt bijvoorbeeld bij aan draagvlak in de gemeente omdat een tussenvoorziening ook woonruimte biedt aan andere doelgroepen. Per locatie kan de 'mix' verschillen. Enkele aandachtspunten daarbij zijn:

- De leefritmes van de bewoners sluiten op elkaar aan als zij dicht op elkaar leven. Bij meer gescheiden woningen, bijvoorbeeld door verschillende verdiepingen of gebouwen, maakt dit minder uit.
- De locaties hebben gemeenschappelijke voorzieningen en er wordt actief gezorgd dat de groepen met elkaar te maken hebben. Bijvoorbeeld door een gedeelde ontmoetingsruimte en buddy programma's.
- De culturele achtergronden en leeftijden van de bewoners gaan goed met elkaar samen.
- Er is voldoende sociale controle en begeleiding om bewoners en omwonenden een veilig gevoel te geven.

Bouwvormen

Gemeenten bepalen op basis van de lokale mogelijkheden in wat voor gebouw of op welke plek een tussenvoorziening wordt gerealiseerd. Mogelijkheden zijn nieuwbouw (inclusief modulair) en transformatie. Bijvoorbeeld van leegstaande kantoren, retail locaties, maatschappelijk (rijks)vastgoed zoals oude scholen en zorggebouwen. Ook kan een reguliere woonruimte kamergewijs verhuurd worden, om te fungeren als doorstroomwoning bij referenten die op nareizigers wachten.

Voor de korte termijn (binnen een half jaar tot 1 jaar) kunnen gemeenten kijken welke (flex)panden al beschikbaar zijn als tussenvoorziening. Voor tussenvoorzieningen voor de middellange termijn (1-3 jaar) kunnen locaties verbouwd worden.

2.2 Welke juridische mogelijkheden zijn er?

Door aanpassingen in wet- en regelgeving is er op dit moment al veel ruimte om op korte termijn nieuwe woonruimtes te realiseren. Dit geldt met name in het kader van flexwonen. Hieronder staan de belangrijkste (on)mogelijkheden om rekening mee te houden.

Huisvestingswet

De huisvestingswet is de basis voor huisvesting statushouders door gemeenten. Artikel 5, paragraaf 1 beschrijft de taakstelling en hoe de hoogte hiervan vastgesteld wordt. De wet biedt de mogelijkheid om met twee of meer gemeenten de taakstelling te wijzigen als de som van de aantallen maar gelijk blijft (artikel 29, lid 2). Daarnaast is Artikel 6 met betrekking tot handhaving en toezicht van de wet relevant. De Huisvestingswet is ook de basis voor de huisvestingsverordening, de juridische grondslag om met voorrang woningen toe te wijzen.

Leegstandswet

Deze wet geeft aan wat mogelijkheden zijn voor verhuur van gebouwen die genomineerd zijn voor sloop, renovatie of verkoop. Onder voorwaarden kunnen deze panden tijdelijk verhuurd worden met een vergunning van de gemeente.

Crisis- en herstelwet

Wanneer de tussenvoorziening een flexibele woonvorm heeft, biedt de Crisis- en herstelwet de ruimte om sneller projecten te realiseren. Ook is in dat geval een tijdelijke afwijking van het bestemmingsplan eenvoudiger te regelen. Voor de procedure staan acht weken. De ontheffingsperiode (maximale periode voor afwijking) is vijftien jaar.

Vrijstelling verhuurderheffing

Voor de bouw van flexibele woningen geldt voor woningcorporaties een vrijstelling van de verhuurderheffing. Dit in het kader van de Stimuleringsaanpak Flexwonen. De vrijstelling geldt voor nieuwbouw en verbouwing van bestaande panden met een niet-woonfunctie.

Wet doorstroming huurmarkt 2015

Invoering van deze wet zorgde voor een toename van de mogelijkheden om tijdelijke huurcontracten aan te bieden. Deze zijn maximaal twee jaar lang voor zelfstandige en vijf jaar lang voor onzelfstandige woonruimte. Tussenvoorzieningen kunnen zowel zelfstandig als onzelfstandig zijn. De looptijd van het huurcontract is maximaal twee jaar.

Lokale wet- en regelgeving

Gemeenten leggen zelf procedures vast voor het vaststellen en wijzigen van bouwbesluiten, bestemmingsplannen en omgevingsvergunning. Deze zijn van belang voor de ruimte en snelheid van het proces van voornemen

tot afronding bouw of transformatie. Daarnaast is het mogelijk om via een verordening woningen toe te wijzen aan groepen zoals statushouders of andere aandachtsgroepen (vaak de huisvestingsverordening). Op die manier kunnen andere passendheidscriteria dan huur en inkomen worden gebruikt om specifieke groepen te matchen met een bepaalde tussenvoorziening.

Bouwbesluit 2012

Regelgeving voor alle voorschriften waar woningen aan dienen te voldoen. Bijvoorbeeld wat betreft voorzieningen, toegankelijkheid, isolatie, ventilatie en brandveiligheid.

Vreemdelingenwet 2000

Als zij aan de gestelde voorwaarden voldoen, ontvangen asielzoekers op basis van deze wet een verblijfsvergunning (status) voor bepaalde tijd en rechten op huisvesting en begeleiding.

Wet inburgering 2021

De nieuwe wet geeft gemeenten vanaf de eerste dag van de vergunningsverlening de regie over de inburgering. Zo spelen gemeenten eerder een rol bij de inburgering, vanaf het moment dat statushouders nog op het azc verblijven.

Participatiewet

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het ondersteunen van statushouders richting werk. Het is aan gemeenten om hier de passende instrumenten voor in te zetten. Bijvoorbeeld gericht op het opdoen van werkervaring, nieuwe (taal)vaardigheden en het opbouwen van een netwerk. Relevant is daarnaast de kostendelersnorm (art. 19a en 22a, Participatiewet) wanneer, in het geval van onzelfstandige woonruimtes, meerdere bewoners bijstand ontvangen. Wanneer het gaat om tijdelijk verblijf hoeft de persoon die tijdelijk 'inwoont' niet mee te tellen voor de kostendelersnorm. Is de intentie om ergens langdurig te verblijven, dan is er geen sprake mee van tijdelijkheid. Regelmatige herbeoordeling is noodzakelijk om de ontheffing te verlengen. De gemeente dient vast te stellen dat het gaat om tijdelijk verblijf. Vervolgens behoort het tot de bevoegdheid en de verantwoordelijkheid van de gemeente om al dat niet in specifieke situaties een uitzondering te maken en de kostendelersnorm niet van toepassing te verklaren. Zie ook Gemeentenieuws SZW 2019-1¹ en de Handreiking Maatwerk Participatiewet van Divosa².

¹ Kamerstuk, TK 2018-2019, 2019D07820

² Maatwerk Participatiewet voor dak- en thuisloze jongeren | Divosa

3 Eigenschappen tussenvoorzieningen

3.1 Doelgroepen

De tussenvoorziening is bedoeld voor alle mogelijke statushouders. Binnen deze grote, diverse groep kan ingezet worden op de statushouders die op dit moment het langste moeten wachten in een azc of die qua werk of andere eigenschappen goed in een gemeente zouden passen. Dit eerste geldt bijvoorbeeld voor referenten die een aanvraag hebben ingediend voor gezinshereniging.

In tussenvoorzieningen kunnen statushouders gemengd wonen met andere doelgroepen. Bijvoorbeeld studenten, starters of bewoners van huurwoningen die gerenoveerd worden. Maar ook andere aandachtsgroepen zoals spoedzoekers, arbeidsmigranten of andere tijdelijke bewoners kunnen gehuisvest worden in een tussenvoorziening. Per locatie wordt gekeken welke mix haalbaar en wenselijk is.

3.2 Welke vormen zijn te onderscheiden?

Soort eenheden

Elke gemeente kijkt zelf wat de lokale opgave is en welke mogelijkheden beschikbare locaties bieden. Een gemeente kiest welke vorm het beste past, afhankelijk van verschillende factoren zoals de beschikbare locaties, bewoners, de taakstelling van de gemeente en andere opgaven op de lokale woningmarkt. Elke omvang heeft eigen karakteristieken en voor- en nadelen.

Drie voorbeeldtypen

Ter illustratie staan hieronder drie mogelijke voorbeelden van een tussenvoorziening beschreven.

Micro: tot vijftien personen

Een kleine tussenvoorziening betreft huisvesting voor enkele bewoners in onafhankelijke woonruimtes. Bijvoorbeeld een gezinswoning of locatie voor twee gezinnen of meerdere alleenstaanden. Het gaat dan om zo'n maximaal vijftien personen die gemeenschappelijke voorzieningen delen in één woning. De locaties liggen in of nabij woonwijken en voorzieningen zoals winkelcentra en openbaar vervoer. Deze variant heeft verschillende voordelen. In de eerste plaats de relatief beperkte impact op de omgeving.

Kleinschalig: tot zestig personen

Meerdere gezinnen of enkele tientallen alleenstaanden wonen met of nabij elkaar in een of meerdere gebouwen. Ze delen zoveel mogelijk gemeenschappelijke voorzieningen. Voordeel van deze variant is dat gemeenten met vrij beperkte impact op de omgeving toch aan een substantieel deel van de taakstelling te kunnen voldoen.

Middelgroot tot groot: meer dan zestig personen

Als derde kan ook nagedacht worden over grotere locaties. Bijvoorbeeld als dit past bij de hoogte van de lokale of regionale taakstelling en er een groot pand of meerdere kleinschalige gebouwen bij elkaar liggen. In dat geval is te denken aan een tussenvoorziening die tot zo'n honderd statushouders huist. Dit vraagt meer toezicht en een uitgebreider inspraakproces met eventuele omwonenden. Door de schaal is er ook meer mogelijk qua voorzieningen.

Deze grotere locaties bieden vanzelfsprekend schaalvoordelen en daarmee lagere kosten en meer mogelijkheden voor begeleiding en voorzieningen. Ook biedt het mogelijkheden voor regionale invulling zoals beschreven in paragraaf 3.5. Tegelijk duurt het vaak langer om een voorziening van deze omvang te realiseren doordat het traject met de omwonenden langer duurt en de bouw langer duurt.

Mengvormen

Afhankelijk van de lokale opgave en mogelijkheden zijn allerlei mengvormen mogelijk. Meerdere kleinschalige vormen kunnen een middelgrote locatie vormen. Bewoners maken dan deels gebruik van dezelfde voorzieningen. Daarmee worden nadelen (draagvlak directe omgeving, gebrek aan voorzieningen door ontbreken schaal) beperkt terwijl voordelen in stand blijven (welzijn bewoners).

Gemeenschappelijke voorzieningen

Het toevoegen van gemeenschappelijke voorzieningen kan het welzijn en de sociale cohesie vergroten. Zo kunnen faciliteiten zoals een ontmoetingsruimte en keuken het welzijn van de bewoners verbeteren. Bovendien bieden sommige faciliteiten ook de kans op interactie en voordelen voor omwonenden. Dat geldt voor praktische voorzieningen maar ook voor activiteiten en cursussen. Zeker op plekken met een laag voorzieningenniveau en weinig (openbare) ontmoetingsruimtes kan dit het draagvlak vergroten. Dit was bijvoorbeeld het geval bij Plan Einstein in Utrecht.

3.3 Proces werken met tussenvoorzieningen

Geen enkele tussenvoorziening is hetzelfde. Wel zijn van start tot beëindiging de stappen vergelijkbaar. We geven ter illustratie een voorbeeldproces weer aan de hand van deze stappen.

1 Vinden locatie

Allereerst wordt binnen de gemeente gekeken welke mogelijke locaties geschikt zijn voor een tussenvoorziening. Bijvoorbeeld leegstaande panden of ongebruikte grond. Zodra een kansrijke plek is geselecteerd wordt gekeken wat het wettelijk en praktisch vraagt om hier een tussenvoorziening te realiseren. Relevante factoren zijn:

- Gebouw: indeling en omvang, faciliteiten, technische staat en benodigde aanpassingen om het geschikt voor bewoning te maken
- Terrein: ondergrond, nutsvoorzieningen, etc.
- Omgeving en locatie: open water, drukke wegen, afwezigheid fiets/voetpad, bereikbaarheid
- Voorzieningen in de omgeving: afstand tot onderwijs, winkels, OV, etc.
- Procedures: bestemming, vergunningen, milieu- en hinderzones.

Vervolgens wordt met het opstellen van een business case bekeken hoe de voorziening gefinancierd kan worden. De woningen komen waarschijnlijk in aanmerking voor huurtoeslag. Voorzieningen zijn zoveel mogelijk zonder aanpassingen voor andere doelgroepen te gebruiken. Zodra zeker is dat de locatie geschikt is, is het belangrijk om het inspraak- of informatietraject met omwonenden op te starten en het besluitvormingsproces vorm te geven.

2 Uitwerken concept

Na een principebesluit voor de ontwikkeling van een tussenvoorziening op een specifieke locatie wordt het concept ontwikkeld. Welke woonruimtes komen er precies, welke doelgroepen (vooral jongeren, referenten, of juist gezinnen?). Wat is het programma van eisen? Denk daarbij aan de benodigde voorzieningen, hoe gezorgd wordt voor begeleiding en sociale veiligheid en onderhoud. Op dit moment is het ook al nodig om na te denken over fase 5, de afronding.

Wanneer de wens is om naast statushouders ook andere doelgroepen te huisvesten, kan in deze stap uitgedacht worden welke dit zijn en op welke manier de verschillende groepen gecombineerd kunnen worden.

3 Realiseren voorziening

Zodra de eigenschappen van de te creëren voorziening duidelijk zijn, kan gestart worden met de realisatie. Hiervoor is waarschijnlijk een lokale woningcorporatie of marktpartij verantwoordelijk. Het is raadzaam om al in deze stap zorgaanbieders en ngo's of vrijwilligersorganisaties te betrekken als zij aanstaande bewoners helpen met bijvoorbeeld scholing.

4 Gebruiken voorziening

Zodra de tussenvoorziening af is, wordt deze bewoond door statushouders die niet (snel) in reguliere woningen kunnen worden gehuisvest. Afhankelijk van de hoogte van de taakstelling en het aantal plekken in de tussenvoorziening heeft de voorziening een zo hoog mogelijke bezettingsgraad. Dit voorkomt inkomsten en verhoogt de sociale controle. Gezien het tijdelijke karakter van de bewoning en mogelijke vertragingen in het proces vanwege o.a. toekenning en meubilering ligt de maximale bezettingsgraad onder de 100%.

Een optie is om tussenvoorzieningen gemeubileerd aan te bieden. Dat scheelt tijd in de verhuizing. Bovendien kan dan het inrichtingskrediet bewaard worden tot een statushouder definitief wordt gehuisvest.

Gedurende het bestaan van de tussenvoorziening kan het aantal en soort bewoners variëren. Dit hangt af van de soort woningzoekers in een gemeente. Zo kan de 'mix' van bewoners door de tijd veranderen als het gemakkelijker wordt om aan de taakstelling voor statushouders te voldoen of als andere groepen meer behoefte hebben aan tijdelijke huisvesting.

5 Afronden en herbestemmen

Bij het einde van de levensduur of het wegvallen van behoefte voor tijdelijke huisvesting voor statushouders heeft een gemeente verschillende mogelijkheden. Bij einde levensduur kan de tussenvoorziening worden afgewaardeerd en kunnen de resterende onderdelen worden verkocht. Bij het wegvallen van de behoefte aan deze vorm van huisvesting kan de locatie worden herbestemd om voor andere doelgroepen onderdak te bieden. Richting de sluiting van de tussenvoorziening is het belangrijk om de teruglopende financiële dekking in ogenschouw te nemen. Naarmate de bezettingsgraad daalt, daalt ook een deel van de inkomsten zonder dat de kosten even snel teruglopen.

3.4 Proces individuele statushouder

Is de tussenvoorziening gereed? Voor het plaatsen van individuele bewoners in de tussenvoorziening zijn de volgende stappen te doorlopen.

Toewijzing

Het COA zorgt voor de koppeling van een statushouder aan een gemeente. Dit gebeurt op basis van de uitkomst van de matching en screening. De toewijzing vindt plaats in afstemming tussen COA en de gemeente(n) die de tussenvoorziening heeft of hebben. Voorafgaand aan de toewijzing is de statushouder al bij het COA ingeschreven in de BRP.

De samenstelling van een bewonersgroep kan zoals gezegd verschillen. Bij het mixen worden bewuste keuzes gemaakt over samenstelling van bewoners op culture achtergrond, leeftijd, gezinssituatie, etc. Het is belangrijk om zo goed mogelijk de match tussen een statushouder en een tussenvoorziening te maken. Dit kan bijvoorbeeld door intakegesprekken om de wensen en motivatie van een statushouder in kaart te brengen. Zo is voor een vorm met veel interactie tussen de bewoners of met omwonenden voor het succes nodig dat een statushouder dit ook wil en prettig vindt.

Bij het toewijzen van een statushouder aan een tussenvoorziening is het belangrijk om zo vroeg mogelijk eerlijk te zijn over wat hij of zij kan verwachten en wat het vervolgperspectief is. Statushouders kunnen teleurgesteld zijn als zij na verblijf in een azc niet naar een reguliere woonruimte kunnen. In ieder geval betekent een verblijf in een tussenvoorziening een extra verhuizing. Andersom biedt de tussenvoorziening juist de kans om een statushouder al in of nabij de gemeente van de uiteindelijke huisvesting te laten verblijven. Dit komt de inburgering juist ten goede. In eerdere vormen zoals het Gemeentelijk Versnellingsarrangement was dit niet zo.

Plaatsing en overdracht

Bij de verhuizing van azc naar tussenvoorziening telt de statushouder mee voor de taakstelling. Op dit moment zet het COA zich al in voor een kansrijke koppeling, het vinden van zinvolle dagbesteding en een warme overdracht. Voorafgaand aan de plaatsing is het belangrijk om met de statushouder de inrichting van de woonruimte te starten.

Begeleiding en ontwikkeling

De begeleiding op het gebied van inburgering en participatie is essentieel om de tussenvoorziening voor statushouders en de omgeving succesvol te maken. De mogelijkheden hiervoor voor gemeenten zijn hetzelfde als bij reguliere woonruimte. Het doel is dan ook dat gemeenten statushouders zo snel mogelijk oproepen voor een brede intake, een Plan Inburgering en Participatie (PIP) opstellen en een inburgeringsaanbod doen. Daarnaast kan er ook op de tussenvoorzieningen gestart worden met maatschappelijke begeleiding. Dan wordt bekeken welke aanvullende begeleiding vanuit gemeenten aan de bewoners kan worden gegeven. Dit kan eventueel in samenwerking met lokale maatschappelijke organisaties.

Duur en doorstroming

De verblijfsduur in een tussenvoorziening is tijdelijk. De precieze duur kan gedifferentieerd worden naar de lokale opgave, waaronder de taakstelling, en de eigenschappen van een specifieke tussenvoorziening. In het algemeen geldt dat, hoe meer de voorziening lijkt op reguliere woonvormen, hoe langer het kan duren zonder dat dit nadelen heeft voor de bewoners.

Wanneer het een onzelfstandige woning betreft, loopt een tijdelijk huurcontract wettelijk maximaal vijf jaar. Hierin wordt vastgelegd dat de statushouder na afloop hiervan recht heeft op reguliere huisvesting. Een langere looptijd is niet aan te raden omdat dit in gaat tegen het inherent tijdelijke karakter van de bewoning van de tussenvoorziening. Bij zelfstandige woningen is het maximum twee jaar voor tijdelijke contracten.

Gemeenten zijn ook verantwoordelijk voor de doorstroming naar permanente huisvesting. Al bij de verhuizing van de statushouder van azc naar de tussenvoorziening is het belangrijk om na te denken over doorstroming naar reguliere woonruimte. Op deze manier heeft een statushouder concreet perspectief over zijn of haar verblijfsduur in de tussenvoorziening en waar hij of zij daarna gaat wonen. Ook voorkomt het teleurstelling, als andere statushouders sneller doorverhuizen, en vertraging na de afgesproken periode, als er dan niet op korte termijn woonruimte beschikbaar is.

Omklappen naar reguliere woonruimte

Eventueel langer verblijf op een ander (permanent) huurcontract is denkbaar wanneer een tussenvoorziening wordt 'omgeklapt' naar een reguliere woonruimte. Het is mogelijk om voorzieningen die ook passen bij de lange termijnbehoeften van de statushouder om te klappen naar reguliere huisvesting. Dit geldt alleen als de ligging en eigenschappen van de locatie passen bij deze volgende, permanente, fase.

3.5 Regionale tussenvoorzieningen

Voor sommige gemeenten biedt het voordelen om een gezamenlijke, regionale, tussenvoorziening op te zetten. Bijvoorbeeld in het geval er meerdere (kleinere) gemeenten moeite hebben met het vinden van passende woonruimte voor statushouders, of als meerdere gemeenten een kleine taakstelling willen combineren. Een regionale tussenvoorziening biedt dan de mogelijkheid om in een of meerdere panden aan de taakstellingen te voldoen. Het realiseren van een regionale tussenvoorziening vraagt uiteraard samenwerking en afstemming tussen de deelnemende gemeenten. Naast het bepalen van de hierboven al beschreven vormgeving van de tussenvoorziening zijn de volgende aspecten om antwoord op te geven relevant:

- Wat is het gedeelde belang van de gezamenlijke tussenvoorziening? Wat zijn de voordelen, wat eventuele risico's? Bijvoorbeeld schaalvoordelen rondom huisvesting, begeleiding, inkoop van (taal)lessen. En hoe gezorgd wordt dat de statushouder gemakkelijk naar de gekoppelde gemeente kan reizen met het oog op deze lessen en maatschappelijke begeleiding van vrijwilligers.
- Hoe wordt besloten tot het oprichten, evalueren, voortzetten en beëindigen van de tussenvoorziening? Welk ambtelijk en politiek proces is hiervoor nodig?
- Capaciteit en kennis: wat is er nodig om de tussenvoorziening te realiseren? Hoe kunnen gemeenten efficiënt gebruik maken van de beschikbare ambtenaren? Is er een ambtelijk en bestuurlijk aanspreekpunt?
- Samenwerking partijen: welke (regionale) partijen dienen betrokken te worden? Bijvoorbeeld maatschappelijke organisaties en corporatie(s)
- Financiering van de tussenvoorziening: hoe wordt de begroting opgesteld, financiering en verantwoording gedaan? Wordt er voor- of nagefinancierd? Hoe wordt omgegaan met financiële risico's en eventuele overschrijdingen?
- Financiering van de bewoning: hoe worden de kosten (huur) en inkomsten (uitkering) voor statushouders geregeld? Welke gemeente ontvangt van het rijk welk bedrag, wordt er gezorgd voor decentrale financiering en vervolgens verevening tussen de gemeenten, of ontvangt één gemeente de middelen?
- Taakstelling: welke afspraken worden gemaakt over het meetellen met de taakstelling van de deelnemende gemeenten? Een statushouder in een tussenvoorziening telt mee voor één van de gemeenten dus het is belangrijk dat voor de gemeenten duidelijk is welke statushouder voor welke gemeenten meetelt, zowel voor de taakstelling als voor doorstroming.

- Toezicht, beheer en onderhoud: hoe worden deze taken georganiseerd? Is bijvoorbeeld de gemeente waar de tussenvoorziening op het grondgebied staat verantwoordelijk?
- Doorstroming statushouders: wanneer stromen bewoners uit, en naar welke gemeenten gaan zij dan? Hoe bereiden gemeenten zich voor op deze doorstroming, bijvoorbeeld wat betreft inburgeringstrajecten en kennismaking met de nieuwe gemeente? Hoe wordt gezorgd voor het tijdig beschikbaar stellen van permanente woonruimte?

Bij het samen optrekken en afspraken maken over een regionale tussenvoorziening kan mogelijk ook gebruik worden gemaakt van de kennis over andere samenwerkingsverbanden. Dit kunnen bijvoorbeeld regionale samenwerkingen zijn tussen centrumgemeente en regiogemeenten maar kan ook op lager schaalniveau plaatsvinden.

4 Ondersteuning bij realisatie

Om te versnellen en meer aanbod te creëren kunnen gemeenten in aanmerking komen voor de beschikbare financiële ondersteuning als zij statushouders in tussenvoorzieningen plaatsen. Met de tussenvoorziening wordt dus niet een geheel nieuw arrangement opgetuigd, eerder de beschikbare mogelijkheden zichtbaar gemaakt. Een overzicht van de beleidsmatige en financiële mogelijkheden die voor gemeenten en provincies staat in de [Integrale handreiking voor opvang, huisvesting en inburgering](#)¹. Daarnaast wordt in de werkgroep Ter Haar gewerkt aan oplossingen voor de huisvesting van aandachtsgroepen op de woningmarkt.

4.1 Financiering

Algemene financiering

Voor de huisvesting van aandachtsgroepen is in 2021 €50 miljoen beschikbaar. Dit bedrag kan ook voor statushouders worden gebruikt. Specifiek voor de realisatie van tussenvoorzieningen voor deze groep is €3 miljoen van het totale bedrag gereserveerd. Het ministerie van BZK financiert uit de middelen in 2021 verschillende pilots. Een deel van de (ver)bouwkosten wordt met deze middelen gefinancierd. In aanmerking komen voorbeeldprojecten die voorzien in een flexibele huisvesting van statushouders in de vorm van tussenvoorzieningen. De eigenschappen van deze pilots en de manier waarop deze worden gematched met de middelen worden in een regeling uitgewerkt. Deze regeling wordt waarschijnlijk begin Q3 2021 opengesteld.

Overige financiering Rijk

Het ministerie van JenV ontwikkelt flankerend beleid in ontwikkeling dat ook ten doel heeft op korte termijn meer statushouders te huisvesten bij gemeenten.

4.2 Begeleiding en locaties

RVO

De Rijksdienst voor ondernemend Nederland (RVO) biedt middels het Expertteam Woningbouw praktische ondersteuning bij realiseren flexwonen. Bijvoorbeeld door juridische en financiële vragen te beantwoorden. Daarnaast organiseert de RVO de Versnellingskamer Flexwonen. Hiermee wordt planvorming versneld met alle betrokken partijen. Meer informatie is te vinden op de [website van de RVO](#).

Rol COA

Bij de overdracht van statushouders naar tussenvoorzieningen speelt COA een centrale rol. Hiervoor gelden de vaste procedures. Meer informatie hierover is onder andere te vinden bij het COA, bijvoorbeeld [over de huisvesting vanuit een azc](#). Bij de opstartfase van de bewoning van de tussenvoorziening kan COA adviseren.

Locaties maatschappelijk vastgoed

Met de lokale maatschappelijk vastgoedorganisatie en het Rijksvastgoedbedrijf kan een gemeente onderzoeken welke leegstaande (kantoor)panden in bezit van gemeente en/of Rijk verbouwd kunnen worden voor gemeenten die op zoek zijn naar locaties voor tussenvoorzieningen.

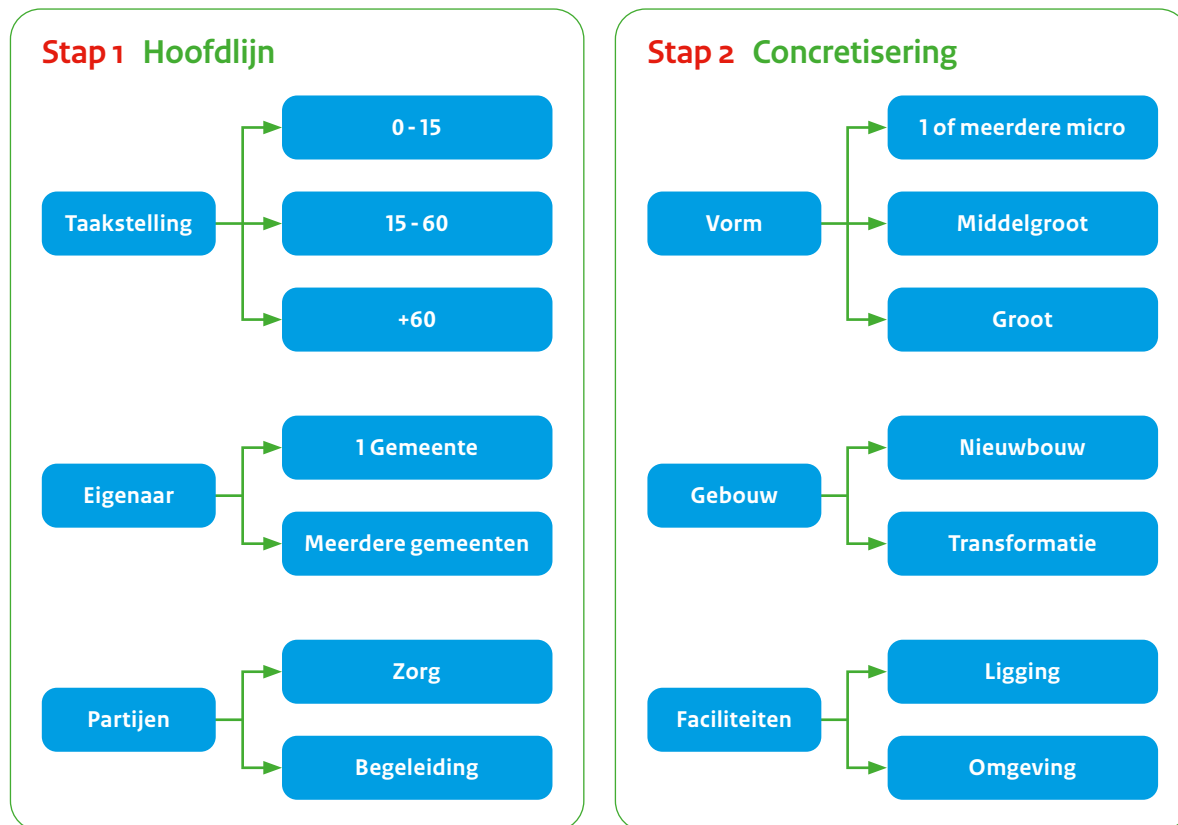
Corporaties

De rol van corporaties wordt in overleg met Aedes uitgewerkt. De koepel van corporaties heeft aangegeven graag een rol te willen spelen met kennis en ontwikkelkracht. Specifieke afspraken over tussenvoorzieningen zijn lokaal te maken met de aldaar actieve woningcorporatie(s).

¹ Zie [Integrale Handreiking voor opvang, huisvesting en inburgering](#) | Brief | Rijksoverheid.nl

5 Keuzehulp tussenvoorziening

De onderstaande beslisboom/checklist helpt bij het kiezen welke vorm van tussenvoorziening mogelijk is.

6 Verder lezen

Verdieping over specifieke onderdelen kunt u vinden in de onderstaande documenten. Deze zijn openbaar te verkrijgen. Een deel is enkele jaren geleden opgesteld, maar biedt nog steeds nuttige informatie.

- Aedes, Verplaatsbare woningen bouwen, 2020
- AEF, Van vastgoed naar flexgoed, 2017
- Ministerie van JenV en COA, Flexibele opvang... hoe werkt dat?, 2020
- COA, Vroege integratie en participatie in het azc, 2021
- VNG, IPO, COA, ministeries van JenV, SZW en BZK, Integrale Handreiking opvang, huisvesting en integratie, versie 1.0, februari 2021
- Kennisplatform Integratie & Samenleving, Wat werkt bij het bevorderen van arbeidsparticipatie van statushouders?, 2020
- Kwink groep, Tussenevaluatie pilots flexibele huisvesting, 2020
- Ministerie van BZK, Kamerbrief Juridische mogelijkheden voor flexibele woningbouw door tijdelijke huisvesting, 2019
- Platform 31, Huisvesting vergunninghouders in beeld, 2017
- Platform 31 en Expertisecentrum Flexwonen, Handreiking Aan de slag met flexwonen!, 2019
- Platform 31 en Expertisecentrum Flexwonen, Dwarsdoorsnede van het flexwonen, 2019
- Regioplan, Eindrapport procesevaluatie Pilot Tynaarlo, 2020
- Rigo, Evaluatie TRSHV, 2021
- VNG, OTAV-Factsheet RO-procedure en ladder huisvesting statushouders, 2016 (deels verouderd)
- VNG, Handreiking besluitvorming opvang asielzoekers en huisvesting statushouders, 2016

Deze brochure is een uitgave van:

**Ministerie van Binnenlandse Zaken
en Koninkrijksrelaties**

Postbus 20011 | 2500 EA Den Haag

T 070 426 64 26 (algemeen nummer, tussen 7.30 en 17.30 uur bereikbaar)

Juni 2021 | Publicatie-nr. 21402539